

Vingpennan

Vårprogram

Tofsmes Foto: Krister Carlsson

Nr 1 2010
Tingsryds Fågelklubb

Vingpennan nr 1 2010

I höst är det 30 år sedan Tingsryds fågelklubb bildades. Det måste vi fira, men först ska vi genomföra en intensiv vinter, vår och sommar. I det här programmet presenteras medlemsaktiviteter och så har vi knåpat ihop några artiklar om fåglar i våra hemmamarker och lite annat smått och gott.

Bister januaridag vid havet Foto: Jan Borgehed

Tingsryds fågelklubbs styrelse

Ordförande	Peter Strömberg	tel. 0477-200 38	070-984 43 02
Sekreterare	Jan Borgehed	tel. 0477-208 11	070-323 43 19
Ledamot	Krister Carlsson	tel. 0470-170 62	070-673 35 98
Ledamot	Johnny Carlsson	tel. 0470-831 20	070-581 59 03
Ledamot	Göran Eriksson	tel. 0459-809 90	
Ledamot	Majken Strijboes	tel. 0457-454020	070-915 82 20
Ledamot	Mikael Larsson	tel. 0477-204 03	070-309 67 94
Webmaster	Roland Ylvén	tel. 0477-231 23	

Medlemskap i Tingsryds fågelklubb 2010

Medlemsavgift: Betalas in på föreningens **postgiro 42 20 24-0**. Det kostar 75:-, men är du under 20 år kostar det bara 40:-. Du får två nummer av Vingpennan med information och inbjudan till fågelklubbens aktiviteter. **Glöm inte att skriva namn och adress på inbetalningskortet eller som meddelande.**

Tingsryds Fågelklubbs hemsida hittar du genom att gå in på
www.kofnet.org/tfk/

Redaktion: Jan Borgehed, Smöramåla, 360 13 Urshult

Vårprogram 2010

Söndagen den 14.2 Årsmöte

Ikväll samlas vi på biblioteket i Urshult. Dags att summera 2009 och se fram mot ännu ett verksamhetsår. Förutom sedvanliga årsmötesförhandlingar blir det både tårta och bildvisning.

En av klubbens duktiga fotografer, Krister Carlsson deltog under sommaren på en av AVI-faunas resor, som gick till Ochotska havet, vilket ligger mellan Ryssland och Japan. Här finns ett tiotal arter alkor. Den vanligaste arten är tofsalkan som under kvällarna formationsflyger i långa svepande band runt ön. Kom till kvällens bildvisning och upplev något av det skådespel Krister fick uppleva "live" långt där borta i öster!

Plats och tid: Urshults bibliotek, kl 18.00

Kontaktman: Peter Strömberg, tel. 0477-200 38

Söndagen den 7.3 Rapporteringssystemet Svalan

Alla fågelskådare i hela landet hjälps åt att rapportera in observationer av fåglar till den gemensamma databasen Artportalen, kallad Svalan. Tack vare det kan Kronobergs ornitologiska förenings rapportkommitté enkelt sammanställa alla observationer från Kronobergs län.

Att rapportera in på Svalan är enkelt, men kräver ett par timmars utbildning för den datorovane. Roland Ylvén har undervisat oss tidigare och nu får vi chansen igen. Under en söndagskväll hinner Roland registrera nya användare och dessutom lära oss hur det praktiskt går till att rapportera fåglarna.

Du kan lätt komma in på Svalan genom Tingsryds fågelklubbs hemsida. Där kan ni också se hur vi redan idag har nytta och nöje av rapporteringen. Kolla vår länk Skåda på hemmaplan eller gå direkt in på Svalan och dagens fågel. Vår hemsida hittar du enklast genom att gå in på följande adress: www.kofnet.org/tfk

Plats och tid: Lärcenters lokaler vid Wasaskolan kl. 17.00

Ledare: **Roland Ylvén, tel. 0477-231 23**

Söndagen den 14.3 Uggleflykt

I skymningen visslar sparvugglan vid hyggeskanten. Där står vi i marskvällen och upplever den första antydning till vår, stämmningsfullt, nästan lite högtidligt. Det mörknar och vi far vidare på småvägar i det småländska landskapet. Stannar till, lyssnar. Kanske hornuggla, kanske pärluggla, nästan säkert kattuggla. Kvällen går. Småprat med värmande kaffe. En räv gnyr och en råbock skäller och så en massa ljud vi inte kan identifiera. Marskvällar är spännande! Följ med på den årliga uggleflykten!

Samling: Tingsryds kyrka kl. 17.00

Anmälan: : Johnny Carlsson, tel. 0470-831 20, 070-581 59 03 eller 0477-160 07 **senast** den 12.3.

Vårfågelutflykter, varannan tisdag med start den 30.3

Det är nog tio år vi haft vårfågelutflykterna på vårt program. Med åren har det blivit föreningens mest välbesökta aktivitet. Vi har ett enkelt koncept. Vi träffas varannan tisdag utanför biblioteket i Urshult. I ryggsäcken har vi lite fika och en fågelbok. Härifrån gör vi kvällsutflykter till fina naturområden i trakten. Vi har besökt många, men varje år upptäcker vi nya små pärlor. Alltid är det någon i gruppen som har ett eget litet favoritställe!

Tisdagar våren 2010: 30.3, 13.4, 27.4, 11.5 och 25.5.

Samlingsplats och tid: biblioteket i Urshult kl. 18.00

Ledare: Jan Borgehed tel. 0477-208 11, Peter Strömberg 0477-200 38 och Göran Eriksson 0459-809 90

Anmälan: Till någon av ledarna före 30.3.

Ejdersträck, Annandag påsk måndagen den 5.4

Att pricka in det rätta vädret och den rätta platsen för en sådan där magnifik ejdersträckdag är inte alltid lätt. I år låter vi vår ledare Peter Strömberg bestämma riktningen när vi träffas på söndagsmorgonen. Har ni aldrig upplevt ett ejdersträck när ”proppen går ur” så har ni något kvar att uppleva. Att stå vid stranden och skåda 10 000-tals ejdrar dra norrut i små flockar är något utöver det vanliga. Det är vår och i luften är också andra arter otåliga att komma norrut, så skådespelet kan vara fulländat.

Tidigt på morgonen far vi till Blekingekusten eller till Öland, båda bra ejdersträcklokaler.

Väder och vind får avgöra.

Samling: Tingsryds kyrka kl. 6.00

Ledare och anmälan: Peter Strömberg, tel. 0477-200 38 senast 1.4.

Majmorgon vid Lidhemsjön, Lördagen den 22.5, Pingstafton

FN instiftade 1993 ”International dag of Biodiversity”. I år är SOF med och uppmärksammar dagen. Vi i Tingsryds Fågelklubb hänger på och guidar i Lidhemssjöområdet denna maj-förmiddag.

En vandring i det rika och omväxlande området ger kanske allra mest en solig majmorgon då fågelsången är som mest intensiv. Har man, som vi, Roland Ylvén som guide, finns alla förutsättningar för spännande fågelmöten. Roland har bott i området i över 30 år och lagt stora delar av sin tid för fågelskådning och ringmärkning vid Lidhemssjön. Följ med och upplev en majmorgon vid Lidhemssjön!

Samling: Fd. golfbanans parkering, kl. 6.00.

Anmälan: Till Roland Ylvén tel. 0477-231 23, senast 21.5.

Lidhemssjöområdet, Djurle myr
Foto: Peter Strömberg

Vadarstudier på Öland, onsdagen den 21.7

Mitt i sommaren, då folk trängs på badstränderna, finns det fåglar att titta på då? Jodå, det är nu som vadarsträcket från ishavet och söderut är som mest intensivt. Många arter av vadarfåglar kan ses på Öland nu och ofta i stora antal. Förra årets utflykt blev lite av rekord både när det gäller antalet arter och till antalet individer. Vi kör söderut från Färjestaden och besöker bl.a. Bejershamn, Eckels udde, Ottenby och Seby strandängar.

Anmälan: Johnny Carlsson, tel. 0470-831 20, 070-581 59 03 eller 0477-160 07 **senast** den 19.7

Kustsnäppa. Foto: Krister Carlsson

Skåda fåglar på hemmaplan

Rubriken ovan är en av länkarna på Tingsryds fågelklubbs fina hemsida. Klickar man in sig på den länken kan du, som texten nedan beskriver, se vad som händer i Tingsryds kommuns fågelmarker och vilka vi är som rapporterar. Så här står det när du är inne på sidan ”Skåda fåglar på hemmaplan”

”Det här är i all enkelhet Tingsryds Fågelklubbs svar på Microbirding som ju bygger på den sympatiska tanken att vi ska skåda mer fåglar på hemmaplan istället för att fara utsocknes när vi vill titta på fåglar.

Presentationen av aktuella fågelobservationer och sammanställningar bygger på inrapporterade fågelobservationer till rapporteringssystemet **Svalan** som utvecklas och förvaltas av **ArtDatabanken, SLU** med finansiering från **Naturvårdsverket** på uppdrag av **SOF**. och i nära samarbete med **Club300**.

Alla som rapporterar observationer gjorda i Tingsryds kommun till Svalan är med. Under länkarna finns

- Hittills observerade arter i kommunen under 2010, i systematisk eller kronologisk ordning
- Antalet arter som var och en av skådarna har rapporterat 2010, klicka för att se artlistan
- Bilder på fåglar tagna i Tingsryds kommun
- Presentationer av fågelskådare i Tingsryds kommun. Skicka en text och bild till webmaster.
- En manual som visar hur man kommer igång med Svalan
- Observationer från kommunen de senaste tio dagarna

För att det ska bli en intressant sida är det viktigt att så många som möjligt är med. Skaffa ett användarkonto på Svalan och rapportera sedan fåglar du ser. Väl mött i markerna.”

Gå in och läs på Tingsryds fågelklubbs hemsida:

www.kofnet.org/tfk

Smålandsartrallyt 31 okt - 1 nov 2009

Sen höst och dags för årets artrally. Vi i Tingsryd deltog för femte året och återigen slog vi vårt eget rekord. Sakta smyger vi oss närmare toppklubbarna! I år lyckades vi se 84 arter. Det är strålande i en kommun som Tingsryd där vi varken har hav eller stora åkermarker att plocka vissa arter i. Det känns som om 84 arter ungefär är så högt det är möjligt att komma. Det var minsann inte många "borde se arter" vi missade. Vi får väl se till nästa år om vi kan komma upp i det magiska antalet 90.

Milvus, Kronobergs ornitologiska förenings tidskrift, sammanfattade "tävlingen" med följande rader. Här kan ni dessutom gå in på en excellfil och se alla klubbarnas resultat.

"Under Allhelgonahelgen kördes det traditionsenligt ett artrally i Småland, där lokalklubbarna tävlar mot varandra. Tävlingen går ut på att under två dagar se så många olika fågelarter som möjligt inom respektive klubbs verksamhetsområde. Alla klubbmedlemmar kan delta alla efter möjlighet och intresse. Tävlingstiden pågår från midnatt i två dygn till ny midnatt. Nu är resultatet sammanställt.

Årets upplaga vanns av Jönköpings Fågelklubb på det fina resultatet 116 arter. För andra året i rad lyckas man därmed slå kustklubbarna, där Kalmar kom tvåa på 114 arter och Oskarshamn blev trea på 106 arter. Vi säger grattis! Totalt under tävlingen sågs 147 arter, vilket är något färre än fjolårets rekordnotering på 155 arter.

Fantastiskt många roliga fåglar hittades i Småland under Allhelgonahelgen och artlistan innehöll trevliga arter som svartnäbbad islom vid Furö (Oskarshamn), vitnäbbad islom vid Händelöp (Tjust), två sena vaktlar vid Lidhemssjön (Växjö), ägretthäger vid Bottorp (Kalmar), berglärka på Visingsö och större piplärka vid Gränna (Jönköping), en sen rödstjärt vid Landsjön (Jönköping) samt en bändelkorsnäbb i Gränna (Jönköping)."

Lördag morgon

Jag går upp 5.30 och gör allt i ordning inför dagens skådartur. Det är kolsvart ute, men när jag står där påklädd och redo har det ljusnat tillräckligt för att min son Anders och jag ska kunna gå en tur i Smöramåla by och plocka in de första arterna. Under den första timman ser vi bl.a. gulsparv, stenknäck, mindre hackspett, entita, nötväcka, rödhake, blåmes, talgoxe, skata, kråka och kaja. Den mindre hackspetten var extra rolig. Det är en art man inte ser på beställning så att redan nu ha den på listan känns fint.

Kl. 8.00 har föreningen stämt träff vid Urshults kyrka. Medan folk droppar in kommer en sparvhök glidande förbi och en flock sidensvansar flyger över kyrkviken. Det är välkända ansikten som möter upp, men så kommer Max. en tioårig entusiastisk Älmebodapojk som anländer och drar välbehövligt ner medelåldern. Max följer med hela dagen och vi får hoppas att det väcker mersmak.

Anders, Max och jag kör upp mot Lidhemssjön. Stannar till vid Grimsvik där vi spanar ut över Åsnens övärld.. Inte så mycket fågel men dock storskarv, skäggdopping, havstrut, fiskmås, trädkrypare, gårdsmyg och mindre korsnäbb

Vid Lidhemssjön parkerar vi i kurvan vid södra delen. Vi går ner till båtplatsen och spanar ut över sjön och markerna runt. Det har varit en regnfattig sommar och höst vilket gör att vattenståndet i sjön är lågt. Då sjön är långgrund blir det nu stora partier som idag bildar land. Från båtplatsen och under promenaden på sydöstsidan av sjön noterar vi bl.a. vitkindad gås,

bläsgås, sädgås, grågås, vinterhämling, sånglärka, tofsvipa, skogsduva, ormvråk, fjällvråk och havsörn.

Innan dagen är slut kan vi efter att ha pratat med de andra skådarna i klubben räkna in 79 arter för den första dagen. På söndagen noterades ytterligare fem arter vilket gav slutsumman 84.

Att det är möjligt att se 84 arter under en helg så här sent på året kan man nästan inte tro. Är man bara ute så finns det fåglar att skåda året runt!

Följande arter observerades i Tingsryds kommun 31.10-1.11 2009:

Mindre sångsvan
Sångsvan
Sädgås
Bläsgås
Grågås
Kanadagås
Vitkindad gås
Bläsand
Kricka
Gräsand
Stjärtand
Vigg
Knipa
Salskrake
Småskrake
Storskrake
Orre
Tjäder
Storlom
Skäggdopping
Storskarv
Gråhäger
Rödglada
Havsörn
Duvhök
Sparvhök
Ormvråk
Fjällvråk
Tofsvipa
Enkelbeckasin
Fiskmås
Gråtrut
Havstrut
Tamduva
Skogsduva
Ringduva
Sparvuggla
Kattuggla
Gröngöling
Spillkråka

Större hackspett
Mindre hackspett
Sånglärka
Ängspiplärka
Sidensvans
Strömstare
Rödhake
Koltrast
Björktrast
Taltrast
Rödvingetrast
Dubbeltrast
Kungsfågel
Stjärtmes
Entita
Talltita
Tofsmes
Svartmes
Blåmes
Talgöxe
Nötväcka
Trädkrypare
Varfågel
Nötskrika
Skata
Nötkråka
Kaja
Kråka
Korp
Stare
Gråsparv
Pilfink
Bofink
Bergfink
Grönfink
Steglits
Grönsiska
Vinterhämling
M. korsnäbb
Domherre

Stenknäck

Snösparv

Gulsparv

Summa: 84 arter

noterat av 12 skådare

Duvhök, havsörn och bergfink
Foto: Krister Carlsson

Nytt år, nya fågelobservationer 2010

Julen har passerat, nyårsafton ligger bara några timmar bort och kommen är den första dagen på året, nyårsdagen. Det är alltid lite spännande med ett nytt år, 365 tomma observationsdagar ligger framför. Det är bara att greppa kikaren och under årets första dag försöka kryssa så många arter som möjligt.

Medan det ännu är bäckmörkt ute brer jag mina skinksmörgåsar med senap och fyller kaffetermosen med rykande kaffe. Det kan behövas då vintern tagit sitt grepp över Småland, ute ligger ett tunt vitt snölager och kvicksilvret visar på -7C.

Innan Anders och jag ger oss ut spanar jag på fågelbordet. Det är skumt, men jag siktar årets första art, en koltrast. Den mumsar på utlagda äpplen. Snart är en liten flock med bergfinkar också där och låter sig smaka av solrosfrön. Det ljusnar och under någon halvtimme noterar jag stenknäck 1, Talgoxe 10, Entita 3, bergfink 15, koltrast 25, skata 2, kråka 2, domherre 4, nötskrika 2, björktrast 20 och blåmes 4.

Speciellt denna höst och vinter är att stora flockar med björktrastar och rödvingetrastar finns kvar i trakterna. Flockarna uppgår ibland till flera hundra. Troligen är det trastar som kommit hit från öster, kanske ända bortifrån Ryssland. Det finns även gott om koltrastar. Inne i samhällena finns de lite överallt. Här i Smöramåla håller ett 25-tal till i vår trädgård.

Det är ljust när Anders och jag kör mot Norreryd. Ett snabbstopp i Blidingsholm ger ingen strömstare, dock en överflygande ringduva. Vi fortsätter till Norreryd och parkerar vid campingen. Det är ett grannt vinterlandskap här vid Hönshyltefjorden när vi vandrar ut den lilla vägen ut på udden varifrån vi har fin utsikt över Mörrumsåns som här förbinder Havbältesfjorden med Hönshyltefjorden. Här är alltid öppet vatten, så också idag, när övriga vattendrag är frusna. På långt håll hör vi sångsvanar trumpeta och väl framme kan vi räkna in 19 ex. I det öppna vattnet ser vi också gräsand 21 och 13 knipor. I skogen runt campingen är det gott om fåglar, mesfåglar svirrar och piper runt om oss och vi kan observera tofsmes 1, trädkrypare 7, stjärtmes 4, kungsfågel 10, gärdsmyg 4, talgoxe 5, blåmes 2, domherre 3, spillkråka 1 och större hackspett 3. En dubbeltrast noterar vi och det känns som en tung art den 1.1.. Innan vi lämnar Norreryd går vi över stora vägen och går in i det rätt idylliska gamla stationssamhället. Här vid en fågelmatning ser vi fasan 1, pilfink 20, koltrast 7 och domherre 3.

När vi kör genom Ryd gör vi ett kort stopp och noterar grönsiska 8, grönfink 2, björktrast 200, rödvingetrast 4 och gråsparv 2.

Färden går vidare ner till Fridafors fritidscenter. Det är en liten fin lokal året runt. Så här års noterar vi bl.a. strömstare 5, sångsvan 4, knipa 7, gräsand 2, gråhäger 1. Till våren får vi spana efter både kungsfiskare, forsärla och glada i området. För just strömstaren är lokalen värt ett besök. För två år sedan noterade jag åtta individer på den korta sträckan från bron ner till udden nedanför fotbollsplanen.

Vi vänder åter mot norr och viker i Norreryd av mot Gottåsa och efter några kilometer mot Getnö via Ålshult. Innan Getnö tar vi mot vänster och viker av mot Vrigstad gård. Den lilla skogsvägen går snart längs Toftåsa myr, en gammal grå timrad lada passerar vi och parkerar så vid naturreservatets parkering. Här finns en tavla som beskriver området och en karta ger en bild av omgivningarna. Det är faktiskt det enda som berättar om naturreservatet Toftåsa myr. I övrigt finns ingenting, inte ens stigar bär in i området. Själv har jag besökt området

åtskilliga gånger de senaste tjugofem åren och det har blivit lite av ett favoritområde. Här hörs inga bilar, här råder naturens stillhet. I vanliga fall krävs det en både lång och lite arbetsam promenad för att nå ut till Tranholmen på andra sidan Svartsjön. Idag parkerar vi bilen och promenerar på isen över till urskogen på andra sidan sjön. På bara några minuter är vi vid Tranholmen. En liten skogsö på några hektar i västra kanten på Svartsjön och mitt på myren. Vi går in i området och imponeras av den gamla tallskogen med klippblock och mossa i undervegetationen. Här har tiden stått still i mer än 200 år. Friska tallar, torrakor med hackpetts- och ugglehål och en kuperad teräng som planar ut mot den idag bevuxna myrmarken. Anders och jag beskådar och förundras. Snart kommer ett meståg förbi. Tofsmesar och talltitor är med i flocken. Arter som börjat försvinna, men som vi idag observerat på flera ställen och som ger hopp om framtiden. Vi låter mesar och hackspettar dra vidare innan vi själva vandrar lite i blindo mot norr med gölen, myrens öga som mål. Trots kylan trampar vi ideligen igenom och vatten når upp på våra vandrarkängor. Som alltid betyder gå i blindo för mig att vi på Toftåsa myr finner rätt. Plötsligt ligger myrens öga framför oss. Idag isbelagd med ett tunt snötäcke över sig. Vi tar paus vid kanten och medan vi intar kaffe med smörgås lyssnar vi på tystnaden. En tystnad som snart bryts av ett meståg. Återigen tofsmesar och talltitors läten som når våra öron och som gläder oss.

Återfärden till bilen går via en liten skogsväg förbi Vrigstad gård med Insjön i bakgrunden. En gammal kulturmark som ännu delvis finns kvar med mindre ängsmarker, åkrar och blandlövskog. Tankarna går och jag försöker leva mig in i människorna som levde här bara för 50 år sedan. Kunde de njuta av naturen eller tog längtan om den materiella välfärden över? Idag har vi välfärden, men kanske bara skärvor av den levande naturen på den tiden.

Vi når bilen och hemfärden till Smöramåla går via Hackekvarn. Ett kort stopp ger en flock grönsiskor, knipa 14, storskrake 2, strömstare 1 och ormvråk 1. Det är fortfarande ljus vinterdag när vi anländer hem vid 14-tiden.

Dagen gav 36 arter vilket är oss upp i toppen på antalet sedda arter i Tingsryds kommun denna årets första dag. Arter till trots, Toftåsa myr var dagens klo!

Jan Borgehed Smöramåla

Informationstavlan vid Svartsjön Foto: Jan Borgehed

Vadehavet, en värld mellan ebb och flod.

'Att växa upp nära en så dynamiskt och speciellt naturområde, förstår man inte förrän senare'.

Jag föddes i norra Nederländerna, på gränsen mellan två län, Groningen och Friesland. Där fanns för 50 år sen en havsvik, Lauwerzee. Nu är den indammat och heter Lauwersmeer ("Lauwerssjön"), vid den milslånga dämningen som skyddar landet mot havet. Vadehavet, ligger längs kusten i sydvästra Nordsjön. Från Den Helder i Nederländerna till Blåvandshuk, norr om Esbjerg i Danmark.

På sommarlovet var jag alltid i Zoutkamp, hos mina morföräldrar, som hade fiske och litet fisk -rökeri. Deras hus stod precis bakom damningen. Utsikten var en grön vall med betande, bråkande får.

Det bästa jag visste var att vara vid havet. Sitta på en grästuva och titta och lyssna på alla fåglar. Den platsen jag brukade vara på var ett så kallad marskland eller kwelder. En med gräs bevuxen "slätt". En "slätt" blir översvämmad vid varje flod. Men vegetationen är välanpassad för en översvämning av det salta nordsjövattnet. (Salthalt 10/17cl/l.) Vid en springflod eller starka västliga vindar och vattenhöjning, står växterna under vatten. Springflod är en extra vattenhöjning när sol och måne befinner sig i samma linje.

På gränsen av marskland och havsbotten är alltid liv och rörelse. Vid ebb hör man hur det bubblar och pyser från alla bottenorganismer. Vadarna skiftar, visslande förbi på jakt efter mat när det blir ebb. Man hör skärfläcka med sitt 'klut, klut', strandskata med "tepiet, tepiet" och rödbena med sitt tureluur.

För att skydda kusten och vinna land har Holland "landaanwinningswerken". En av metoderna är att bygga låga risdammar genom att fläta ris och grenar genom pinnar som man sticker ned i havsbotten. Vid flod översvämmas risdammar och vatten stannar upp en stund på "kentering" (övergången mellan ebb och flod) av ebb och flod. Innan ebbströmmen börjar sänker den medförda sand och lerpartiklar ner till havsbotten, och ser till att landet växer till sig. Nytt liv för bottenorganismer och fåglarna!

In norra delen av Nederländerna finns ingen skog, så varje träbit som man hittade på strandkanten, togs hem för att elda i köksspis. Vi hade som stående uppdrag att samla pinnar och grenar, som spolade iland från risdammar. Mormor eldade dem i vedspisen. Genom att pinnar var saltade i havsvatten, brann de med orange flamma. Vi var glada att man inte behövde ta vara på komockor, det berättades att på alla Frisiska öarna samlade folk förr komockor, torkade dem och använde det som bränsle.

Byborna, gamla och unga, samlades alltid vid hamnen i Zoutkamp för att inte missa ankomsten av fiskebåtar eller färjan från den väst-frisiska ön Schiermonniksoog. Då var det alltid liv och rörelse i hamnen och på piren 'Det långa huvudet'. Badgäster och fågelskådare som for till eller från Ön. Vid Påsk hade vi Fältbiologer alltid ett läger på en gård i den Banckspolder på Schiermonnikoog. För att komma ditt skulle man ta färjan från Zoutkamp. Från Groningen seglade en liten lastbåt, Antje Thomina, som tog med frakt och några

passagerare. Hade man tur fick man följa med från staden Groningen. Lasten bestod dels av tegelstenar, trävaror, kaminer och allt som behövdes på ön. Båtfärden gick genom en gammal havsarm, 'Het Reitdiep'. Plats för cyklar och bagage fanns också. Bara några sittplatser i kabyssen, eller fick man sitta på däck någonstans. Men vad gjorde det? Efter varje krok fanns det nya vyer och fåglar! Gäss och svanar, hägrar, råkar, gulärlor, svalor, sångare.

Så kom man äntligen efter några timmar vid slussarna i Zoutkamp. Båten seglade alltid på tidvatten. Skepparen kunde aldrig vänta länge. Bara en gång var jag med att vi fastnade på Vadehavet vid ebbström, det tog fjorton timmar innan vi var loss igen. Hela gänget bestod av 60 pers! Då är det bra att man kan sjunga med varandra och dela på mat och dryck.

Om bord med många fågelskådare är det klart att fåglarna inte flög förbi oskådat! Det fanns gott om naturfolk!

Vadehavet är speciellt känt för sitt rika fågelliv. Cirka 10 till 12 miljoner flyttfåglar, främst vadare, gäss och änder rastar där på väg norr-eller söderut. En stor del av dessa mellanlandar och vilar upp sig, fylla på sina fettreserver för att lyfta igen på väg till sina vinterkvarter eller häckningsplatser. Vissa andra arter ruggar till vinterdräkt under sin vistelse i området.

Vad jag har skrivit om är bara ett litet axplock om det fantastiska 10 000 km² stora Vadehavet. De Tyska och Nederländska delarna är sedan den 26 juni 2009 med på Världsarvslista på grund av sin rika och specialiserade biotop. Unesco har även Vadehavet utnämnt till biosfer-reservat, en plats var genetiska värden ska skyddas.

Att Vadehavet är en ekologiskt och unikt paradiset och blivit utnämnt till Unesco Världsarvsland har ingen garanti, för att inte området exploateras. Det finns många aktörer som vill utnyttja Vadehavets ekonomiska möjligheter.

De tre ansvariga staterna Nederländerna, Tyskland och Danmark tillåter exploatering eller nonchalerar problemen av Vadehavet på ett oförståeligt sätt.

Militärt övningsområde, med Nato flygplan och bandtraktorer **året runt**.

Utvinning från gas och olja, med som följd att havsbotten sänker! I samband med den förväntade höjning av havsvattennivå, kan detta ha förödande konsekvenser för flora och fauna.

Att bygga stora vindenergi parker, som betyder döden för många fåglar, de flyger mot dem stora vingarna på nattetid.

Skövling från blåmusslor och hjärtmusslor banker, för export till utlandet. Musslorna är den viktigaste mat för fåglarna. (det har kommit nu lite bättre regler)

Turismen med för många semesterbyar, campingar, hotell, sommarstugor, störande havsbottenvandringar, naturvandringar och båtturismen.

Miljöförstöring genom alla oro och larm som för mycket folk medför i naturen. Tänk på att fåglar behöver en rastplats vid högtvatten, där de kan vila upp sig till nästa födosök.

Smutsigt ytvatten, segelfart och vattensport. Utsläpp från båtar. Avfall i sanddynerna och stränder.

Detta skulle bli en positiv berättelse om min uppväxt vid vadehavet, men tyvärr kröp oron och bekymmer fram för alla hot mot Vadehavet. Det går inte att förbise den utarmning som sker.

Man tänker på den tiden i den stilla fiskebyn då fiske och vädret var det stora samtalsämnet. Med vinden och fågelskri som högste buller. En horisont som var fritt från oljeplattformar och vindsnurror. Det har skett stora förändringar också i Zoutkamp. Jag hoppas att vi vaknar i tid och skyddar Vadehavet! Vi har bara Ett!

Majken Strijbos

strixalba@3mail.se

Majken är sedan 2008 styrelsemedlem i Tingsryds fågelklubb

Rödspov Foto: Krister Carlsson

Vitkindade gäss Foto: Krister Carlsson

Fågel blå

Efterlysning

” – Ornitologer, när I vandren i lavskrikans, tallbiten och videsparvens skogar, lyssnen då ock efter den sibiriska taigans Fågel Blå!”

Så avslutade Erik Rosenberg sin smått fantastiska fältornitologiska handbok, Fåglar i Sverige. När jag som tonåring och nyfrälst fågelskådare lästa det fick man något drömmande i tankarna. Tänk att få träffa på en blåstjärt!

Själv fick jag faktiskt både se och höra blåstjärten i Kuusamo, nordöstra Finland 1975. Det var onekligen i en gammelskog och vi observerade dessutom både lavskrika och videsparv. Några år senare gjordes den första observationen av blåstjärt i Sverige och under senare tid är den så gott som årsvis. Den har observerats både i lämplig häckningsbiotop i Lappland och på välkända sträcklokaler framförallt längs östkusten.

I den numera mest använda fälthandboken, Fågelguiden, står att läsa om blåstjärtens fältkännetecken;

”Väl sedd i gott ljus är adult hane en vacker fågel med dovt blå ovensida (bara övergump, stjärtbas, vingknoge och hjässida är klarare blå) orange kroppsidor och vi undersida. Vingen blå eller (oftast) olivgråbrun. Honor, 1-årig hane och unga höstfåglar är mer diskret färgade i olivgrått och smutsvit och kan lätt förbises, är blå enbart på stjärtovensidan, men den ser mest bara mörk ut i fält. Lägg istället märke till orange fläck på kroppssidan, gråsoligt bröst och grå kinder som inramar smal vit haklapp, samt vitaktig ögonring. Knycker på vingar och stjärt.”

Fredag eftermiddag den 8 januari kom ett larm om observerad blåstjärt i Osby. Blåstjärt i januari! I Osby! Hur har en insektsätare överlevt de senaste veckornas rekordkyla? På lördag morgon står vi beredda och när blåstjärten observerats också idag lördag far vi iväg. Vi kör genom Ryd, via Lönsboda till Osby. Vi kör både i Småland, Blekinge och Skåne men kan konstatera att vi bara har 6 mil till Osby. Inom närområdet alltså! Landskapet genom snapphanebygd är kuperat och dagens vintervägar och snötyngda granar ger mer en känsla av Kuusamo än av Skåne. Längs vägen kör vi förbi en älg som under natten blivit trafikdödad. Den ligger illa tilltyglad uppe på en snödriva längs vägkanten. Hur gick det med bilen och dess förare undrar man?

Det är drygt minus 10C när vi parkerar vid campingen i Osbys utkant. En lång rad av parkerade bilar längs vägen markerar att vi kommit rätt. Solen stiger över horisonten och vi går sista biten. Snart är vi i området där blåstjärten håller till och efter bara någon minut ser vi den. Vi ser den vackra fågeln på nära håll och i toppen av ett äppelträd visar den sin färgprakt i wintersolen. Snart far den vidare och under den timma vi är där ser vi den fint vid flera tillfällen. Området består av blandad lövskog med en del äldre hus och fina trädgårdar. Vi ser fågeln som är honfärgad äta bär från buskar så helt beroende av insekter är den inte. Nöjda far vi hemåt och på Älmhults IKEA firar vi sverigekrysset med en rejäl portion köttbullar.

Hemma kan vi gå in på Svalan och här ligger redan många fina bilder av blåstjärten att beskåda och det gör vi gärna ännu en gång.

Jan Borgehed

Rytande vinterhav

Söndagen den 17 januari var det dags för den sedvanliga vinterturen ner till kusten. För två år sedan spanade vi av stränderna vid Tosteberga och Åspet och förra året ställde vi färden till Listerlandet. Årets tur går till Karlshamns hamnområde och kuststräckan västerut.

Vi är tre bilar som strålar samman vid bron över sundet dit vägen leder till oljekraftverket. Ingen vidare miljö för fågelskådning, men det här är en spännande natur året runt kan jag förmoda. Idag är det definitivt spännande för flera rapporter från området den senaste tiden skvallrar om flera rariteter. Vi stiger ur bilarna och möts av en bitande sydoslig vind. Det är bara någon köldgrad men det känns som 50! Det dröjer inte många sekunder förrän vi blir varma. I vaken ligger nämligen en vitögad dykand och låter sig väl beses. Den vitögda dykanden har en sydoslig utbredning och besöker Sverige endast undantagsvis. Någon eller högst några observationer görs varje år, så vi har alltså att göra med en riktig raritet. I vaken ligger även ett 40-tal gräsänder, några storskrakar och faktiskt också en smådopping. Vi går ner till vattnet och kommer i lä bakom en liten bod och strax kommer den vitögda dykanden mycket nära. Det fotograferas för fulla muggar. Anden är onekligen mycket vacker. Det är en hane där hela dräkten är mörkt kastanjebrun i olika mörka fält. Undre delen av stjärten lyser vit. Vi ser oss mätta och innan vi far längre ut i Munkahusviken skådar vi en havsörn som på mäktiga vingar flyger över oss och den behärskar den hårda vinden fin och parerar vindstötarna elegant.

Vitögad dykand, foto: Anders Borgehed

Ute i Munkahusviken ser vi några vackra salskrakar, ett 50 tal gråtrutar, en skrattnås, 8 bergänder, 1 havstrut, 22 knipor, 5 skäggdoppingar, 2 storkarvar, en ringduva och 5 knölsvanar.

Nära Sternö badplats ligger Boön. Hit körde vi. Ett gigantiskt stenbrott på ena sidan och en småbåtshamn på andra. En liten bro gick över till Boön där fina naturslingor finns att promenera. Idag blev det inte tal om några promenader. Havet kastade sig in mot oss och höga isvattenkaskader flög högt över skären. Här hade en alkekung hållit till förra helgen, men att försöka finna honom i vågorna var ett lönlöst företag denna dag. Det fick bli en varm fika i lä nere vid badplatsen istället.

Innan Anders och jag for hem följde vi med ut till Gunnön. Här var gott om fågel i den öppna viken, bl.a. 75 salskrakar, 19 brunänder och 200 vigg. En havsörn spanade över området och en sparvhök kilade snabbt lågt över vassruggarna. En kall med fågelrik förmiddag!

Jan Borgehed

Fågelguiden – ny upplaga ute i handeln

Det här är ingen recension av den nya upplagan av Fågelguiden. Den kom på posten i morse (19.1) och imorgon ska Vingpennan in för tryckning, så det får bli ett rent reklamslag för boken. Redan den första upplagan blev en stor succé när den kom för tio år sedan och boken används sedan dess av ornitologer i alla länder i vår del av världen. I Sverige är den helt dominerande som fälthandbok.

Förlaget beskriver boken så här:

”Fågelguiden är en heltäckande fälthandbok över alla fågelarter som kan ses i Sverige, övriga Europa, Nordafrika och stora delar av Mellersta Östern. Den är ett standardverk för både nybörjare och erfarna skådare.

I denna andra och reviderade upplaga har ett femtiotal arter tillkommit. Boken tar hänsyn till de senaste årens forskningsrön, och bland annat liror, måsar och trutar, duvor, ugglor, trastfåglar, sångare och törnskator får större utrymme”.

Författare och illustratörer är Lars Svensson, Dan Zetterström och Killian Mullarney. De två förstnämnda från Sverige.

En tydlig förändring är att ordningen har ändrats och nu börjar boken med svanar, gäss och änder följda av skogshöns, fälthöns osv. Först därefter kommer lommar, doppingar, havsfåglar etc. Förutom översyn av texten har alla kartor setts över. Boken har dessutom utökats med ett antal arter vilket gjort den tjockare.

Inledningen av boken ger vägledning, dels i bokens uppbyggnad och dels lite allmänt som kan vara bra att känna till vid fältbestämning av fåglar. Femton sidor in i boken kommer så artgenomgångarna på 900 arter som illustreras med mer än 4000 vara illustrationer! Det är smaskens för en vetgiriga fågelskådare!

Vad kostar då världens bästa fågelguide? På Sveriges ornitologiska förenings, www.sofnet.org, affär, Naturbokhandeln, i Stenåsa Öland, kostar den 248 kr + frakt. Boken kommer säkert att finnas i alla bokhandlar också.

Jan Borgehed

Ottenby fågelstation om hösten Foto: Jan Borgehed